

Brekað skulu búgva — arbeiða og verða undirvíst heima

Sosialar og heilsuligar eindir verða hóskaandi karmur um eina betri tilveru hjá hesum fólki, metir javnaðarflokkurin

Løgtingsmál nr. 72/1983: Lóg um sosialar eindir.

Uppskot til samtyktar.

Landsstýrinum verður álagt saman við neyðgeri serkonari hjálp at gera uppskot til lógtingslóg um sosialar og heilsuligar eindir. Uppskotið eigur at verða gjørt í samráð við kommunurnar og tey socialu áhugafelagini.

Í viðmerkingunum sigur javnaðarflokkurin:

Tað, at byggja og reka ellis- og røktarheim, vistar- og umlættingarheim,

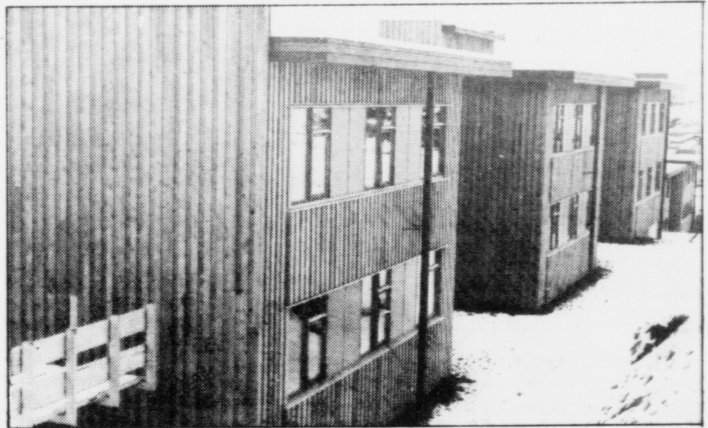
varðar íbúðir og vard verkstøð, veggustovur og barnagarðar, at fyriskipa dagrøkt av børnum og at fyriskipa øðrum sosialum tiltøkum, eru kommunalar uppgávur, ið fáa fíggjarligan stuðul úr ávíkavist landskassanum og ríkiskassanum.

Í Føroyum hava vit 50 kommunur. Tey flestu av kommununum eru so smáar, at tær hvør í sínum lagi ikki hava møguleika fyrri ella umredu til at byggja og reka umredu socialu stovnar og heldur ikki at fyriskipa øðrum sosialum tiltøkum. Tær hava hvørki fólkarundarlag ella fíggjarligt grundarlag til tess at fara undir hesi tiltøk hvør fyrri seg.

Ein avleiðing av hesum er, at tey menningartarnaðu mugu flyt sær teirra heimliga umhvørvi til

høvuðsstaðin, tá tað einans er høvuðsstaðurin, sum kann bjóða vardar íbúðir, vard verkstøð, vistar- og umlættingarheim, undirvísing og heilsurøkt til hesi fólki. Ein onnur avleiðing er, at húsmóður úti um landið kunnu vera arbeiðsleysar, hóast arbeiði er í bygdini ella nærhendis, tá tær ikki kunnu fáa børnini passað. Og ein triða avleiðing er tann, at í 47 av teimum 50 kommununum kunnu fólk ikki fáa sociala ráðgeving aðrastaðir, enn frá tí centralu almannasitingini í høvuðsstaðnum.

Javnaðarflokkurin hugsar sær eina lóg um sosialar eindir, har kommunurnar innar fyrri nærri markaði økir, t.d. kommunurnar innar fyrri hvørt av teimum 11 læknadømunum, verða skipaðar í

Tey menningartarnaðu mugu í dag flyta úr sínum heimliga umhvørvi til høvuðsstaðin, tí bert her eru tilbøð til teirra. Her er heimilið Eirargarður í Havn

sosialar eindir, at heilsumiðstøðirnar í teimum 11 læknadømunum koma at virka sum almanna- og heilsumiðstøðir, at socialráðgevari verður í hvørjari eind, at hesir verða knýttir at heilsu- og almannamiðstøðunum, at kommunurnar í teimum socialu eindunum velja eina felags sociala nevnd, sum í samráð við avvarandi kommunur og landsmyndugleikarnar fyriskipar bygging og rakstur av teimum socialu stovnunum.

Javnaðarflokkurin metir, at tað er av ómetaliga stórum týdningi, at brek-

að fáa møguleika fyrri at búgva og arbeiða í teirra heimliga umhvørvi, og at hesi í størri møguleikan mun eisini kunnu fáa undirvísing har. Flokkurin metir, at ein lóg um sosialar eindir, verður ein hóskaandi karmur um eina betri tilveru hjá hesum fólki. Vit meta eisini, at ein slík lóg verður neyðug, um tann komandi endurbúgvingarstovnurin skal virka væl og koma øllum teimum til góðar, ið hava brúk fyrri hesum stovni, uttan mun til hvør í landinum tey búgva.

Tá flokkurin ikki setur lógaruppskot fram í

hesum máli, so kemst tað av, at vit halda tað vera skeiðt at fremja slíkt lógararmið yvir høvdið á kommunum og áhugafelagunum á sociala økinum og tí seta vit fram uppskot til samtyktar, har landsstýrinum verður álagt at fremja hetta lógararmið í samráð við nevndu stovnar og feløg.

Á Føroya Løgtingi, 15. mars 1984.

Jóannes Dalsgaard
Jørgen Thomsen
Atli Dam
Tóralvur Mohr Olsen
Jákup Lindenskov
Hilmar Bech

Ein samfelagsskylda at tryggja nóg mikið av góðum og bíligum agni

Javnaðarflokkurin skjýtur tí upp, at landskassin stovnar P.F. Føroya Agngøymslu, við tí endamáli at taka imóti, goyma og útflyggja gott fekt agn

Í viðmerkingunum sigur javnaðarflokkurin:

Trupulleikarnir, ið standast av, at vit ikki altíð eru førir fyrri at hava nóg mikið av góðum fiskum agni á goymslu og at vit ikki altíð eru førir fyrri at taka imóti fiskum agni,

tá hetta stendur okkum í bði, eru afturvendandi ár um ár. Hetta er til stóran skaða fyrri heimaútróðurin og feroyska línuveiðu sum heild, tá tað stendur øllum greitt, hvussu ómetaliga stóran týðning agnið hevur fyrri línuveiðuna.

Trupulleikarnir standast fyrri stóran part av, at virkini kring landið, ið eisini skulu taka imóti og tilvirka fisk, sum tey eisini skulu goyma í stytri ella langri tíð, hava ov litla frystiorku og ov smáar kuldagøymslur, soleiðis at

flotin varð lagdur, talaði fiskimannafelagið heldur ikki um lock-out, men kravdi at lógtingið leysti málini.

Landsstýrið setti eina nevnd við landsverkfrøðinginum á odda at gera eitt uppskot um laksa- og sílaaling. Nevndin hevur einki uppskot gjørt, men er farin at umsita málið uttan heimild av nekrum slag. Sjálvandi siga teir,

at tað er landsstýrið, ið tekur avgerð, men tá landstýrið ikki er at finna fullmannað, uttan í hildarleiði, so er ikki ringt at hugsa sær hvør, ið veruliga tekur avgerðina.

Fiskastovnarir verða ovfiskaðir, tí flotin er ov stóur. Er flotin ov stóur so er góður møguleiki, um stundringarnir verða minni, tí fara antin skipini av knóranum, ella verða

tey bíligari í rakstri. Skal ein hindra vøkstrinum í flotanum, so er ein góður møguleiki at minka um stundringarnar til nýbygging av skipum. Men hetta er alt avgerðir, sum eru tungar og kunnu kosta hópin av atkvøðum. So er ólíka lættari at fáa eina nevnd at byta kvotur millum skipini. Ein slík nevnd kann hava víðar heimildir.

vit ikki altíð eru førir fyrri at taka imóti og goyma tær neyðir av góðum fiskum agni, ið ofta standa okkum í bði.

T.d. er nógur høggu-slokkur at fáa so at siga kring alt landi summi ár. Men orsakað av ov litlari frystiorku, hendi tað ferð eftir ferð, at virkini fleiri dagar á rað siga frá, at tey ikki kunnu taka imóti. Og vegna tørvandi goymslurum verður ein partur av hesum høggu-slokkum fluttur av landinum, við tí úrsliti, at vit koma í ta støðu, at eingin ella nærum eingin høggu-slokkur er eftir á goymslu, tá stutt tíð er frálíðin.

Í størri og størri mun hava menn ásaðnað, at tað er vorðið til eina samfelagsskyldu, hetta at tryggja nóg mikið av góðum og bíligum agni. Umframt tað, sum er nevnt frammanfyrri um

høggu-slokkun, kann verða lagt afturat, at tað eisini eru dømir um, at feroysk nótaskip, sum eru stóð nær við Føroyar, hava boðið sær til at landa fiskan makrel til agn her heima, men hava fingið avslag, orsakað av, at eldri innfluttur makrelur hevur ligið á goymslu.

Skotið verður upp at landskassin stovnar P.F. Føroya Agngøymslu. Hetta er meginfelag, sum skal stovna sýslufeløg í hvørjari sýslu at taka imóti, goyma og útflyggja agn. Partapeningurin er 10 mió. kr. Av hesi upphædd kann felagið í hvørjum einstøkum føri seta upp til 50% av partapeninginum í sýslufeløg, ið saman við útróðarsamtøkum, egningarmiðstøðum, flakavirkjum, kommunum ella øðrum stovnstetir agnmóttøku, goymslu og útflyggjan.

Hetta vil siga, at meginfelagið einsamalt við teimum 10 mió. kr. kann fremja eina ílegu uppá 50 mió. kr. í eina øking av frystiorku og kuldagøymslunum.

Javnaðarflokkurin hugsar sær, at felagið kann byggja sjálvstøðug frystivirkir við kuldagøymslum, at tað kann byggja saman við verandi ella komandi egningarmiðstøðum, at tað kann byggja saman við verandi og komandi flakavirkjum og at tað eisini kann leiga sær neyðug hólir. Eisini verður skotið upp, at har tað er neyðugt kann meginfelagið seta allan egin-peningin í eitt sýslufelag, at landskassin veðheldur fyrri einum rakstrarláni uppá 5 mió. kr. til felagið. Landsstýrinum verður eisini heimilað at veðhald

Framhald á síðu 12

koma lastbílaleigarar við líknandi kravi. Straks eru vit aftur í miðeldini við lavsskipan.

Og ikki eru meira enn 130 ár síðan kongaligi einahandilin varð avtikin. Kortini eru vit væl á veg inn aftur í somu skipan.

Samantumtikið eru vit væl á meg móti einum samfelag, har ein vaksandi almennur partur skal meta um tørvinn hjá

hinum. Treytin fyrri hesum er, at almennu inntøkurnar eru høg, tí stovnarir skulu virka við einum vaksandi tali av starvsfólki. Sum rosinuna í pylsuanandanum fáa vit eina samtíðarskattaskipan. Í staðin fyrri at minka um skattatrysti er ein nýggjur labyrintur bygdur, og har er eingin leið út.

Jens Dalsgaard